

Mesečni izveštaj o informacijskog poremećaja Februar 2024

Mart 2024

Action for
Democratic Society
hibrid.info

Mesečni izveštaj o informacijskog poremećaja Februar 2024

Izdavač: ADS/hibrid.info

Priština, mart 2024

© Sva prava su rezervisana od strane ADS/hibrit.info. Prava intelektualne svojine su zaštićena Zakonom br. 04/L-065 o autorskom i srodnom pravu i Zakonom br. 05/L-047 o izmenama i dopunama Zakona br. 04/L-065 o autorskom i srodnom pravu.

Nijedan deo ovog izdanja se ne može reprodukovati, čuvati u elektronskim sistemima ili prenositi u bilo kojoj formi ili bilo kojim sredstvom, bilo mehanički, fotokopiranjem, snimanjem ili na neki drugi način bez prethodnog pismenog odobrenja izdavača.

Ovaj izveštaj je objavio Action for Democratic Society (ADS) u sklopu projekta “Promovisanje objektivnog novinarstva i borbe protiv dezinformacije”, a koji je podržan od strane National Endowment for Democracy (NED).

Sadržaj dokumenta je odgovornost ADS-a i ni na koji način se ne može smatrati da odražava stav NED-a.

Projekat finansiraju:

Projekat realizuju:

Sadržaja

Kategorije ocenjivanja lošeg informisanja

Teme koje se koriste za stvaranje i prenošenje sadržaja lošeg informisanja

Vrste oblasti

Vrste izdavača

Klasifikacija medijskih objava na albanskom i srpskom jeziku

Ličnosti i institucije o kojima se najviše govorilo

Provera i procena iskaza

01. 02. 03. 04. 05. 07. 08.

Uvod

Ovaj sažeti i opisni izveštaj, prvi te vrste na Kosovu do sada, odražava stanje informisanja (dezinformisanja) tokom februara 2024. godine na osnovu podataka koje je obezbedila platforma za proveru činjenica – hibrid.info. Format ovog izveštaja je prvi i jedini te vrste. Prati i prikazuje stanje za period od mesec dana, a ovo je devetnaesti mesečni izveštaj koji je do sada objavljen.

Ovaj izveštaj je osmišljen od strane platforme za proveru činjenica hibrid.info, deo kosovske nevladine organizacije „ Action for Democratic Society” (ADS) i podržan je od strane američke fondacije „National Endowment for Democracy” (NED) u okviru projekta „Promovisanje objektivnog novinarstva i borbe protiv dezinformacije“.

Ovaj monitoring izveštaj daje pregled oblika medijskog informisanja o događajima na Kosovu i oko njega. U nastavku ovog izveštaja predstavljene su neke figure (grafikoni) iz baze podataka hibrid.info, podeljene kroz nekoliko kategorija procene koje su deo metodologije za proveru činjenica ove platforme.

Izveštaj tretira 8 uporednih kategorija podataka, sa ciljem da pruži objektivnije pojašnjenje stanja informisanja i da objasni tendencije lošeg informisanja za ovaj period praćenja.

Kategorije praćenja su:

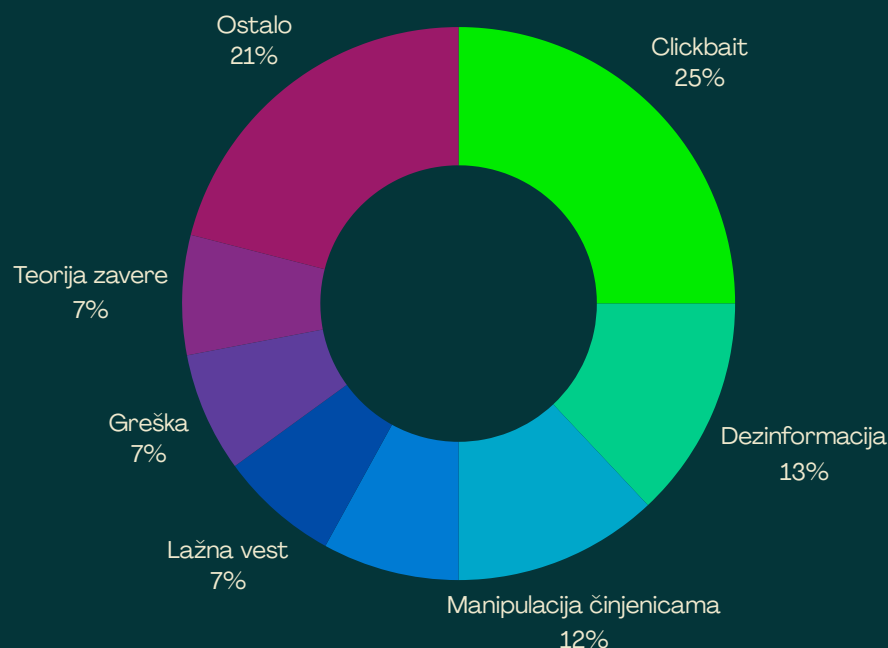
- Procene članaka lošeg informisanja
- Teme koje se koriste za stvaranje i prenošenje sadržaja lošeg informisanja
- Oblasti u kojima se stvaraju i prenose članci lošeg informisanja
- Institucije i ličnosti pomenute u člancima lošeg informisanja
- Vrste medija koji su stvarali i prenosili sadržaj lošeg informisanja
- Kategorizacija medija na albanskom i srpskom jeziku koji su stvarali i prenosili sadržaje lošeg informisanja
- Vrste objavljivača na društvenim medijima koji su stvarali i prenosili sadržaj lošeg informisanja
- Provera i procena iskaza

Sadržaj kojim su se bavili istraživači hibrid.info i koji je poslužio za izradu ovog izveštaja je uglavnom onaj koji je objavljen na albanskom i srpskom jeziku.

Kategorije ocenjivanja lošeg informisanja

GLAVNE KATEGORIJE

Ovde su glavne kategorije koje su navedene prema kategoriji za procenu

Tokom februara obrađeno je 60 sadržaja lošeg informisanja objavljenih u pravim medijima, sumnjivim portalima i nalogima i stranicama na društvenim medijima. U okviru ovih 60 sadržaja, clickbait članci su dominirali sa 25 %, zatim dezinformacije sa 13 % i manipulacija činjenicama sa 12 %.

Dok su tokom januara meseca (2024.) dominirale dezinformacije o različitim društvenim temama, uključujući i one o masovnom odlasku stanovništva nakon liberalizacije viza, tokom februara su dominirali clickbait članci uglavnom o tragičnim slučajevima i drugim društvenim i političkim temama. U situacijama kada nemamo razvoj koji zauzima glavni fokus ili kada imamo razvoje manje težine, u klasifikaciji sadržaja lošeg informisanja, kategorija clickbait sa uglavnom tragičnim temama (smrt i ubistvo) vraća se na prvu poziciju.

Ovu kategoriju prate dezinformacije, kao jedan od najčešćih oblika lošeg informisanja koje se objavljuju. Uprkos činjenici da je dezinformacija pretrpela pad u odnosu na prethodni mesec (26 % u januaru, 13 % u februaru), ona se nalazi na drugom mestu u ovom mesecu (februar). Ove dve kategorije procene za loše informisanje su najčešći oblici dezinformacija, što se odražava i u izveštajima gde se često navode kao prve u klasifikaciji.

Na trećem mestu se nalazi manipulacija činjenicama kao rezultat nekoliko manipulisanih i objavljenih sadržaja o nekim političkim i društvenim temama, uglavnom koje su karakterisale mesec februar.

25 % članaka lošeg informisanja koji su obrađeni dobilo je ocenu „clickbait”.

Analiza vrsta ocenjivanja

1.1

01. Clickbait

Loše informisanje koje je ocenjeno kao "Clickbait" objavljivano je uglavnom na informativnim portalima. Jedan značajan deo ovih „clickbait“ sadržaja objavljen je iz oblasti crne hronike. U okviru ovih sadržaja dominirala je tema tragičnih slučajeva zbog čega ovi sadržaji podstiču publiku da klikne na te sadržaje. Međutim, nisu nedostajali i clickbait članci u vezi sa temama koje se odnose na odlazak stanovništva nakon vizne liberalizacije, dijalog između Kosova i Srbije, Specijalni sud i druge teme.

03. Manipulisanje činjenicama

Objave lošeg informisanja, koje u sebi sadrže manipulaciju činjenicama, objavljene su u pravim medijima (8 %) i društvenim medijima (3 %). Gotovo svi ovi manipulisani sadržaji su iz političke oblasti, osim ovde jednog sadržaja iz oblasti bezbednosti. Dok su izmanipulisani sadržaji iz oblasti bezbednosti bili vezani za temu naoružavanja KBS-a, dok su iz oblasti politike manipulisali sadržajima o odluci CBK-a o dinaru, odnosima između Kosova i Srbije, partnerstvu Kosova i SAD, itd.

05. Lažna vest

Sve lažne vesti su objavljene na društvenim medijima sa stranica i naloga na albanskom jeziku. Lažne vesti su objavljene iz oblasti politike, društva i bezbednosti. Iz oblasti bezbednosti objavljene su lažne vesti u vezi sa sukobom između Izraela i Hamasa i naoružavanjem KSB-a, dok su iz oblasti društva vezane za kosovsku dijasporu, dok su iz oblasti politike obuhvaćene izjave o Aljbinu Kurtiju.

02. Dezinformacija

Dezinformacije su uglavnom objavljivane u medijima na albanskom i srpskom jeziku, kao i na stranicama i nalozima društvenih medija na albanskom jeziku. Ove dezinformacije su objavljene uglavnom iz oblasti politike. U medijima na srpskom jeziku objavljena je dezinformacija vezana za statuu premijera Kosova Aljбина Kurtija, koja je postavljena na privatnom imanju u jednom selu u Podujevu, čime se dezinformisalo da je podignuta po saznanju i želji Kurtija. U medijima na albanskom jeziku objavljene su dezinformacije u vezi sa dijalogom između Kosova i Srbije, o sankcijama protiv Kosova od strane SAD i EU, kao i o odluci CBK o dinaru. Dok se na društvenim medijima na albanskom jeziku dezinformisalo o zapošljavanju u Švajcarskoj, korupciji i drugim temama.

04. Neproveren sadržaj

Sadržaji ocenjeni kao neprovereni sadržaji objavljeni su uglavnom na društvenim medijima. Ogromna većina ovih sadržaja se objavljuje iz oblasti društva, osim ovde jednog stranog sadržaja iz oblasti zanimljivosti i jednog iz oblasti bezbednosti. Sadržaj iz oblasti bezbednosti odnosio se na dešavanja na severu, gde se bez činjenica tvrdilo da je kosovska policija pretukla osobu srpske nacionalnosti u prisustvu dece. Dok se neprovereni sadržaji iz oblasti društva odnose na sukob između Izraela i Hamasa, kao i albansku dijasporu.

06. Greška

Sve objave lošeg informisanja, koje su u sebi sadržale greške, objavljene su u pravim medijima. Grešaka je bilo u sadržajima lošeg informisanja objavljenim iz oblasti crne hronike, društva i sporta. Dok je crna hronika greškom objavila tragični slučaj i broj uhapšenih zbog trgovine eksplozivnim napravama, dok je iz oblasti društva pogrešno saopšteno o količini falsifikovanih evra, a iz oblasti sporta o pretkvalifikacijama za Svetsko prvenstvo u košarci.

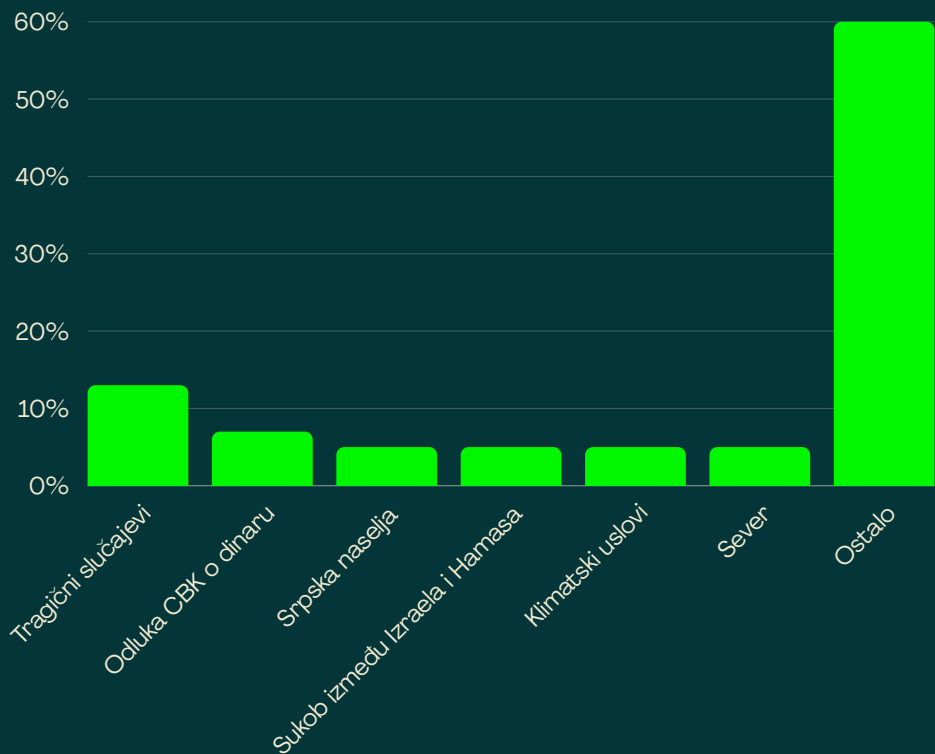
Ostali članci sa sadržajem lošeg informisanja ocenjeni su u kategorijama: obmana, teorija zavere, clickbait/ dezinformacija, neproveren sadržaj/ satira, clickbait/ teorija zavere, dezinformacija/ clickbait, clickbait/ neproveren sadržaj i neproveren sadržaj / dezinformacija.

Teme koje se koriste za stvaranje i prenošenje sadržaja lošeg informisanja

2

GLAVNE KATEGORIJE

Ovde su glavne kategorije koje su navedene prema temama

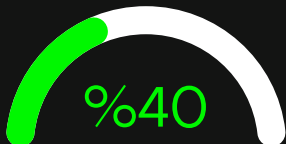
Kao i prethodnog meseca (januara 2024.) i tokom meseca februara (2024.), glavna tema koja je dominirala obrađenim sadržajem su različiti tragični slučajevi (smrt, ubistvo). Raznolikost tema iz oblasti politike i društva, o kojima su loše informisalo, objavljene u pravim medijima, sumnjivim portalima i društvenim medijima, učinila je da tokom ovog meseca preovladava sadržaj kodiran kao tragični slučajevi (smrt i ubistvo).

Objave tragičnih slučajeva ocenjene kao „clickbait“, iako su pretrpele blagi pad u procentima u odnosu na prethodni mesec, dominirale su ekosferom lošeg informisanja, s obrazloženjem da su različiti izdavači koristili događaje ovog tipa iz različitih zemalja, sa ciljem da ih, ne navodeći mesto događaja kroz naslov, predstavljaju kao događaje vezane za Kosovo ili zemlje albanskog govornog područja.

Centralna banka Kosova (CBK) je 17. januara ove godine objavila da je „Nova uredba o gotovinskim operacijama“ usvojena 27. decembra 2023. godine, a da će stupiti na snagu 1. februara 2024. godine. To je izazvalo reakcije i mnogo diskusija, ali je korišćena i za loše informisanje. Kao rezultat toga, sadržaji koji se odnose na odluku CBK-a o dinaru su rangirani na drugom mestu, kada se govori o temama.

Kao i u januaru (2024.), tako i u februaru (2024.), dešavanja u srpskim naseljima su bila tema koja je korišćena za loše informisanje. U vezi sa nekoliko dešavanja u srpskim naseljima, o kojima se tvrdilo bez činjenica, je učinilo da ova tema zauzme treće mesto.

Tokom januara bilo je lošeg informisanja o temama kao što su: sukob između Izraela i Hamasa, klimatski uslovi, sever, odnosi između Kosova i Srbije, itd.

40 % glavnih tema odnosi se na razne tragične slučajeve, odluku CBK o dinaru, incidente u srpskim naseljima, sukob između Izraela i Hamasa, klimatske uslove i sever.

Analiza ocene činjenica prema temama

2.1

U nastavku su analizirane četiri glavne teme kojima se bave mediji i različiti izdavači u sažetom obliku prema merenjima platforme hibrid.info kroz metodologiju provere činjenica.

01. Tragični slučajevi (smrt, ubistvo)

Svi sadržaji lošeg informisanja iz ove teme su iz oblasti crne hronike koje su objavljene uglavnom u medijima. Skoro svi su ocenjeni kao „clickbait“. Članci u okviru ove teme lošeg informisanja bavili su se tragičnim slučajevima kao što su smrt i ubistvo u različitim okolnostima i za koje mesto događaja nije poznato u njihovim naslovima, s obzirom da su se događaji desili van albanskog govornog područja.

03. Srpska naselja

Sadržaji lošeg informisanja u vezi sa incidentima u srpskim naseljima ocenjeni su kao teorija zavere i objavljeni su u medijima na srpskom jeziku na osnovu saopštenja Kancelarije za Kosovo u Vladi Srbije. Svi ovi sadržaji bili su iz oblasti društva, gde pljačke ili incidente u srpskim naseljima, Kancelarija tumači bez činjenica kao akciju preduzetu sa ciljem proterivanja Srba, iako nisu poznati počinioci i njihova svrha.

02. Odluka CBK o dinaru

U medijima i društvenim medijima objavljeni su sadržaji lošeg informisanja u vezi sa odlukom CBK o dinaru, koji su ocenjeni kao manipulacija činjenicama (3 %), obmana (2 %) i dezinformacije (2 %). Ovi sadržaji su objavljeni iz oblasti politike i društva. Sa političkog polja se tvrdilo da je Francuska odluku CBK smatrala provokacijom, da će Kosovo pretrpeti posledice nakon ove odluke, kao i Kurtijeva neizgovorena izjava „ja pitam Banku Kosova, a ne SAD“.

04. Sever

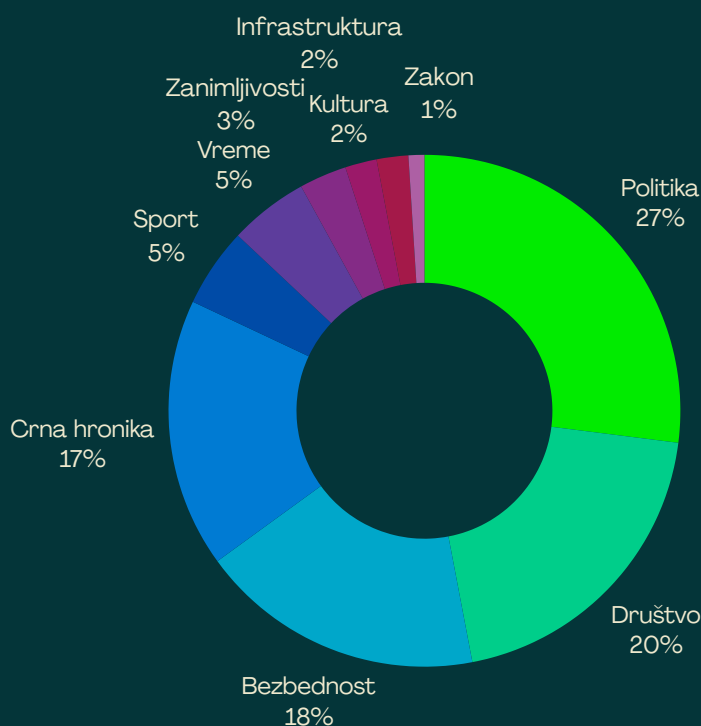
Na sumnjivim portalima na albanskom jeziku i društvenim medijima (Telegram) na srpskom jeziku objavljeni su sadržaji lošeg informisanja o dešavanjima na severu. Sadržaj na albanskom jeziku ocenjen je kao dezinformacija, gde se lažno tvrdi da su se juče na severu dogodile tri snažne eksplozije. U međuvremenu, na srpskom jeziku objavljen je neproveren sadržaj u kome se bez činjenica tvrdi da je kosovska policija pretukla osobu srpske nacionalnosti u prisustvu dece, kao i teorija zavere uz tvrdnju bez činjenica da su „bezbednosne službe Kosova“ delili flajere na severu sa pozivom na neposlušnost prema Kosovskoj policiji.

3

Vrste oblasti

Rezultati monitoringa za mesec februar 2024. godine pokazuju da su različiti izdavači (pravi mediji, sumnjivi portali i društveni mediji) proizveli i preneli najviše sadržaja lošeg informisanja iz oblasti politike. Pošto poslednjih meseci oblast politike nije zauzimala mesto među tri glavne oblasti, tokom meseca februara (2024.) najviše je dezinformacija bilo iz oblasti politike.

GLAVNE OBLASTI
Ovde su navedene glavne oblasti

U poređenju sa prethodnim mesecima, oblast politike tokom februara je dominirala u pogledu objavljenih sadržaja lošeg informisanja. Što se tiče ostalih meseci, politika je uglavnom rangirana nakon tri glavne kategorije. Ali da su tokom ovog meseca (februar 2024.) razne teme o kojima se dezinformisalo bilo iz oblasti politike, po čemu je ova oblast na prvom mestu. Oblast politike prati oblast društva, koja je pretrpela pad u odnosu na prethodni mesec (sa 43 % u januaru 2024. godine na 24 % u februaru 2024. godine). Ove dve oblasti čine skoro polovinu sadržaja lošeg informisanja koje su obuhvaćene u ovom mesecu.

Nakon ove dve oblasti sledi oblast bezbednosti, koja je pretrpela blagi pad u odnosu na prethodni mesec (sa 22 % u januaru 2024. godine na 18 % u februaru 2024. godine). Oblast bezbednosti prati crna hronika, koja ostaje u istom procentu kao i prethodnog meseca (januar 2024.).

Gotovo svi sadržaji iz oblasti politike objavljuju se na albanskom jeziku, uključujući i medije (20 %) i društvene medije (7 %). Što se tiče kategoričke ocene ovih sadržaja, dominiraju manipulacija činjenicama (10 %), dezinformacije (8 %) i clickbait (3 %). Objavljeni su sadržaji lošeg informisanja o mnoštvu političkih tema, među kojima dominiraju odluka CBK o dinaru i dijalog između Kosova i Srbije.

Sadržaji lošeg informisanja iz oblasti društva su objavljeni na društvenim medijima (13 %) i pravim medijima (7 %). Obmana, neproveren sadržaj i clickbait/ dezinformacije su tri glavne kategorije po kojima se procenjuje loše informisanje objavljeno u ovoj oblasti. Albanska dijaspora, sukob između Izraela i Hamasa i odluka CBK-a o dinaru su teme o kojima su najviše loše informisalo u socijalnom aspektu, a tu su i teme kao što su: povećanje penzija, davanje kredita, falsifikovanje 2 evra, itd.

Što se tiče oblasti bezbednosti, sever, srpska naselja i naoružanje KBS-a su tri glavne teme o kojima se loše informisalo. Sadržaji lošeg informisanja iz oblasti bezbednosti objavljeni su uglavnom u pravim medijima (8 %) i društvenim medijima (8 %), koji su uglavnom ocenjeni kao teorija zavere (7 %), lažne vesti (3 %) i neprovereni sadržaj/ dezinformacija (2 %).

Jedan značajan deo sadržaja crne hronike ima ocenu „clickbait“ (12 %) koji se odnosi na tragične slučajeve, poput smrti i ubistva u različitim okolnostima. Svi ovi sadržaji su objavljeni u pravim medijima (12 %) i društvenim medijima (3 %).

82 % sadržaja lošeg informisanja tiče se politike, društva, bezbednosti i crne hronike.

Vrste izdavača

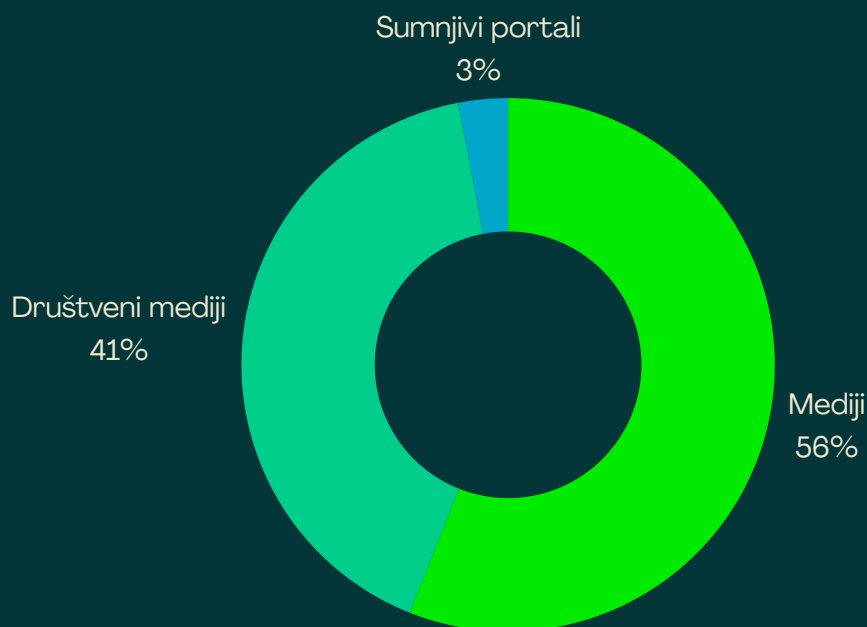
4

Na osnovu nalaza i obrade sadržaja lošeg informisanja čini se da je najveći broj lošeg informisanja objavljen u pravim medijima (56 %). U poređenju sa prethodnim mesecom, značajno je povećanje objava lošeg informisanja u pravim medijima (sa 40 % u januaru 2024. godine na 56 % u februaru 2024. godine), što čini da se one nalaze na prvom mestu. Nedavno, u septembru mesecu, dominirali su sadržaji objavljeni u pravim medijima. Ovo se može objasniti činjenicom da su sve loše informacije ocenjene kao „clickbait“, značajan deo manipulacije činjenicama i dezinformacija, kao i greške, objavljene u pravim medijima (na albanskom i srpskom).

S druge strane, 41 % članaka za ovaj mesec objavili su i preneli izdavači na društvenim medijima, u kojima su dominirali neprovereni sadržaji, lažne vesti i obmane. A samo 3 % su objavili sumnjivi portali.

Kao što se može primetiti, u odnosu na mesec januar 2024. godine, objave lošeg informisanja u pravim medijima tokom meseca februara 2024. godine su obeležile porast, dok su one na društvenim medijima pretrpele pad, a pad od 5 % takođe je zabeležen u sumnjivim portalima.

RAZLIKA U PROCENTU IZMEĐU
IZDAVAČA SA SADRŽAJOM
LOŠEG INFORMISANJA

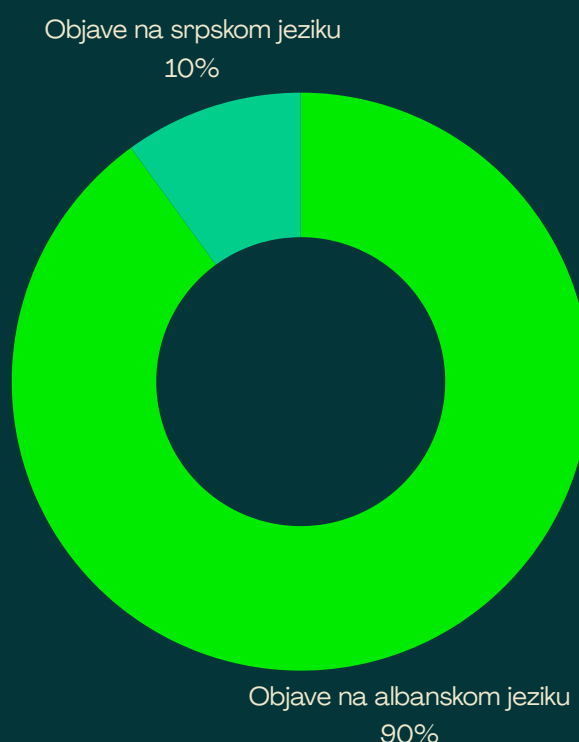
97 % članaka sa sadržajem lošeg informisanja objavili su pravi izdavači (56 %) i izdavači na društvenim medijima (41 %).

5

Klasifikacija medijskih objava na albanskom i srpskom jeziku

Ovo merenje pokazuje na kom jeziku su objavljeni praćeni članci lošeg informisanja u jednomesečnom periodu, kategorišući medije na albanskom, srpskom i drugim jezicima u odnosu na njihovo izveštavanje o dešavanjima na Kosovu.

PROCENAT MEDIJSKIH OBJAVA
NA ALBANSKOM I SRPSKOM
JEZIKU

Uzorak praćenja i obrade sadržaja lošeg informisanja sa platforme „hibrid.info“ fokusiran je na loše informisanje na albanskom jeziku objavljeno u medijima, sumnjivim portalima i stranicama i nalogima na društvenim medijima, zbog čega objave na ovom jeziku tokom februara 2024. godine preovladaju u obradi sa 90 %.

Dok se na srpskom jeziku prate samo izveštaji lošeg informisanja u pravim medijima, kao i „Telegram“ na društvenim medijima, koji se odnose na dešavanja na Kosovu i oko njega i ti sadržaji se obrađuju. U februaru 2024. godine objavljeni su neki sadržaji lošeg informisanja u vezi sa incidentima u srpskim naseljima i dešavanjima na severu, što čini 10 % nalaza i sprovedenih obrada.

Analiza članka ove kategorije

5.1

U ovom delu izveštaja analiziraju se objave lošeg informisanja objavljene u medijima na albanskom, srpskom i drugim jezicima. Sledi opis njihovog odnosa između kategorizacija, oblasti i tema o kojima se govori.

01. Objave na albanskom jeziku

Skoro polovina obrađenih dezinformacija na albanskom jeziku objavljena je u pravim medijima (48 %), dok je ostatak na društvenim medijima (37 %) i sumnjivim portalima (3 %). Tokom ovog meseca, iz oblasti crne hronike i politike, dominirali su članci ocenjeni kao clickbait, manipulacija činjenicama i greška, koji su objavljeni u medijima.

02. Objave na srpskom jeziku

Sadržaji lošeg informisanja na srpskom jeziku objavljeni su u pravim medijima (7 %) i društvenim medijima (3 %). Medijske objave na srpskom jeziku ocenjene su kao teorije zavere (7 %), dezinformacije (2 %) i neprovereni sadržaji (2 %). Dok su se teorije zavere odnosile na incidente u većinski srpskim naseljima i neutemeljene tvrdnje da su „bezbednosne službe Kosova“ na severu delile flajere u kojima se poziva na neposlušnost prema kosovskoj policiji. Neproveren sadržaj je povezivan sa nepotkrepljenom tvrdnjom da je policija Kosova pretukla osobu srpske nacionalnosti u prisustvu dece, a dezinformacije sa neosnovanim tvrdnjama da se statua Aljbina Kurtija postavila na privatnom imanju u jednom selu u Podujevu po Kurtijevom saznanju i želji.

6

Vrste društvenih medija

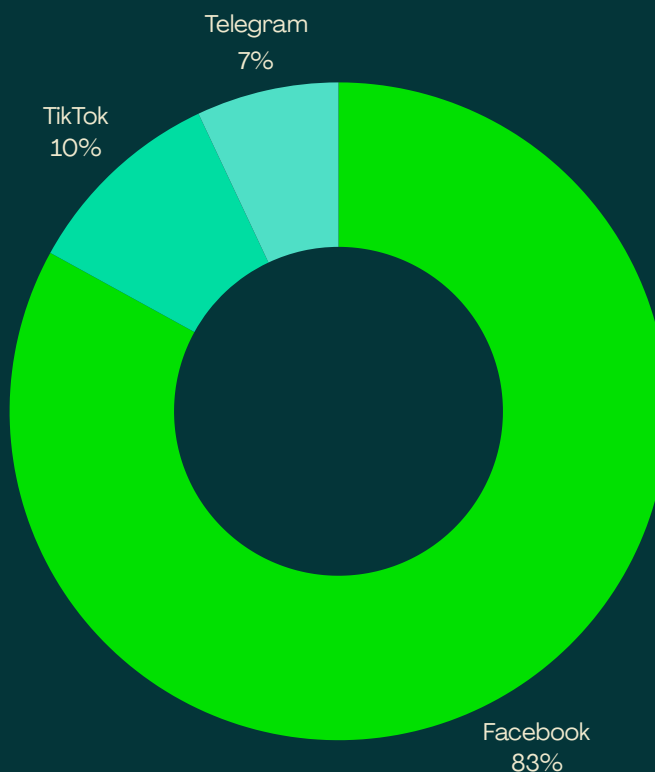
U ovom delu analiziraju se samo članci lošeg informisanja objavljeni i preneti od strane izdavača na društvenim mrežama i u ovom slučaju nisu uključene objave u drugim medijima (pravi mediji i sumnjivi portali).

Što se tiče objavljivanja lošeg informisanja na društvenim medijima, tokom februara je 83 % sadržaja objavljeno na Facebook-u, 10 % na TikToku i 7 % na Telegramu.

Kao i prethodnog meseca (januar 2024.), tokom ovog meseca (februar 2024.) prevladava loše informisanje objavljeno na Facebook-u, što predstavlja povećanje od 17 %, dok je loše informisanje na TikToku smanjeno u odnosu na prethodni mesec (januar 2024.) za 21 %.

Pored ove dve platforme, tokom februara su na društvenom mediju Telegram objavljena i dva sadržaja lošeg informisanja na srpskom jeziku, koji ukupno čine 7 % sadržaja objavljenih na društvenim medijima.

PROCENAT OBJAVA NA
DRUŠTVENIM MEDIJIMA

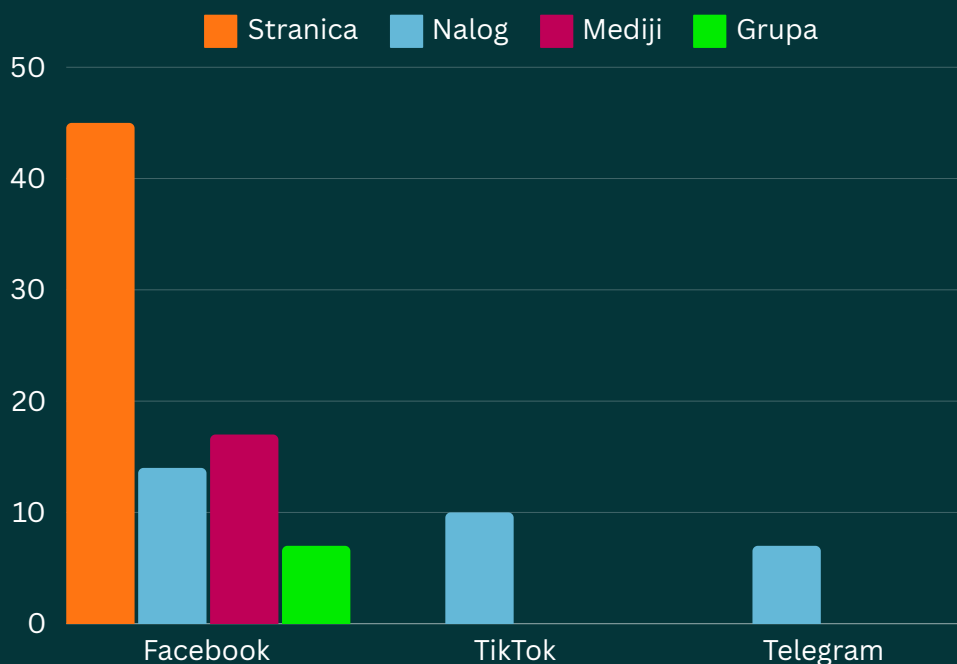
6.1

Vrste objava na društvenim medijima

Ovo merenje analizira, kroz podatke praćenja, interakciju na društvenim medijima u vezi sa objavljivanjem i prenošenjem članaka lošeg informisanja različitih izdavača na društvenim medijima. Ovo se radi preko ovih glavnih kategorija izdavača: naloga, stranica, profila, medija i kanala kojima upravljaju korisnici društvenih medija.

Sadržaj pronađen i obrađen na društvenim medijima za mesec februar 2024. godine uglavnom je objavljen na različitim Facebook stranicama (51 %), a zatim na TikTok nalozima (31 %). Pored toga, 11 % sadržaja su objavili Facebook medijski sajtovi, a 3 % Facebook i Telegram nalozi.

PROCENAT VRSTE OBJAVA NA DRUŠTVENIM MEDIJIMA

6.2

Analiza vrsta objava na društvenim medijima

U nastavku se analiziraju ove kategorije društvenih medija u odnosu na objavljivanje i prenošenje sadržaja lošeg informisanja.

01. Facebook

Manipulacija činjenicama (17 %), clickbait/ dezinformacije (14 %) i obmana (10 %) su kategorije koje su najviše ocenjene kao loše informisanje objavljeno na Facebook-u. Većina ovih sadržaja lošeg informisanja je iz oblasti društva (28 %), zatim iz politike (21 %) i crne hronike (10%). U mnoštvu tema koje se koriste za loše informisanje na Facebook-u preovlađuju sukob između Izraela i Hamasa (10 %), tragični slučajevi (7 %) i odluka CBK-a o dinaru (7 %).

02. TikTok

Sav sadržaj lošeg informisanja objavljen na TikTok-u je kategorisan kao lažne vesti (7 %) i obmana (3 %). Svi ovi sadržaji su iz oblasti politike (3 %), društva (3 %) i bezbednosti (3 %). Naoružavanje KBS-a, odluka CBK-a o dinaru i izjave o premijeru Kurtiju su teme koje su loše informisane na TikToku.

03. Telegram

Teoriju zavere i neproveren sadržaj na srpskom jeziku objavio je nalog na društvenom mediju Telegram. Ovi sadržaji su iz oblasti bezbednosti u vezi sa dešavanjima na severu, uključujući tvrdnje bez činjenica da su „bezbednosne službe Kosova“ na severu delile flajere u kojima se poziva na neposlušnost prema kosovskoj policiji i tvrdnje bez činjenica da je kosovska policija pretukla osobu srpske nacionalnosti u prisustvo dece.

Ličnosti i institucije o kojima se najviše govorilo

Ovo merenje analizira podatke o kojim institucijama i ličnostima (javnim i političkim ličnostima) se najviše govorilo kroz praćenje tekstova sadržaja lošeg informisanja.

RANGIRANJE INSTITUCIJA O KOJIMA SE NAJVIŠE GOVORILO PREMA PROCENTU

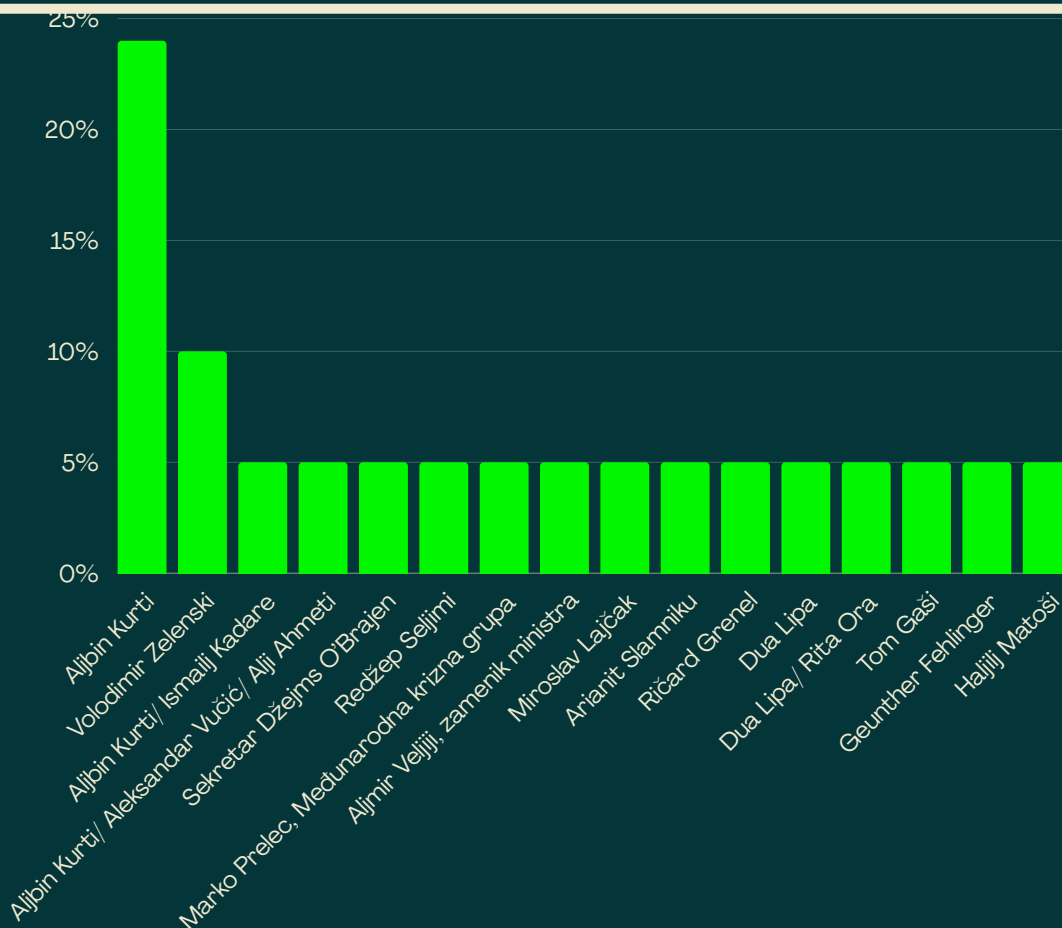

Na osnovu obrađenih sadržaja lošeg informisanja za mesec februar 2024. godine, među osam institucija o kojima se najviše govorilo, Kancelarija za Kosovo u Vladi Srbije je institucija o kojoj se najviše govorilo. Ovu instituciju mediji na srpskom jeziku pominju u tri sadržaja lošeg informisanja u vezi sa incidentima u srpskim naseljima kao nastavak pritisaka i zastrašivanja u cilju proterivanja Srba sa njihovih naselja.

Kosovska policija je druga institucija o kojoj se govorilo u kontekstu ostalih institucija. Ovu bezbednosnu instituciju Kancelarija za Kosovo u Vladi Srbije pominje u sadržajima lošeg informisanja u kojima se bez činjenica tvrdi da je kosovska policija pretukla osobu srpske nacionalnosti u prisustvu dece, kao i u sadržajima lošeg informisanja gde se bez činjenica tvrdi da su „službe bezbednosti Kosova“ na severu delile letke u kojima se poziva na neposlušnost prema kosovskoj policiji.

Sve druge institucije su pominjane po jednom u sadržajima lošeg informisanja objavljenim u medijima, sumnjivim portalima i društvenim medijima.

RENDITJA E PERSONAVE MË TË PËRFORUR SIPAS PËRQINDJES

Kosovski premijer Aljbin Kurti je ličnost o kojoj se najviše govorilo u odnosu na ostale ličnosti, u 21 sadržaju lošeg informisanja gde se govorilo o ličnostima. O Kurtiju se govorilo u vezi sa raznim političkim temama, uključujući dijalog između Kosova i Srbije, odluku CBK o dinaru, njegovu statuu koja je postavljena na privatnom imanju u jednom selu u Podujevu, itd.

O Kurtiju je bilo reči i u kontekstu drugih ličnosti, uključujući lažnu tvrdnju da je poznati pisac Ismailij Kadare rekao da je „biti protiv Aljbina Kurtija danas, kao biti protiv Adema Jašarija 1998. godine!“, kao i manipulisanje izjavom da je predsednik Srbije Aleksandra Vučića izjavio da neće dozvoliti Kurtiju da kontroliše Severnu Makedoniju, pobedivši Aljija Ahmetija.

Predsednik Ukrajine Volodimir Zelenski je druga ličnost o kojoj se najviše govorilo u sadržajima lošeg informisanja objavljenim u februaru. Objavljen je lažni snimak kojim se tvrdi da Zelenski pleše. Takođe je objavljen neproveren sadržaj u medijima gde se prenosi sadržaj satiričnog naloga na ime Zelenskog, uz tvrdnju da će se o pitanju Kosova razgovarati i u Tirani.

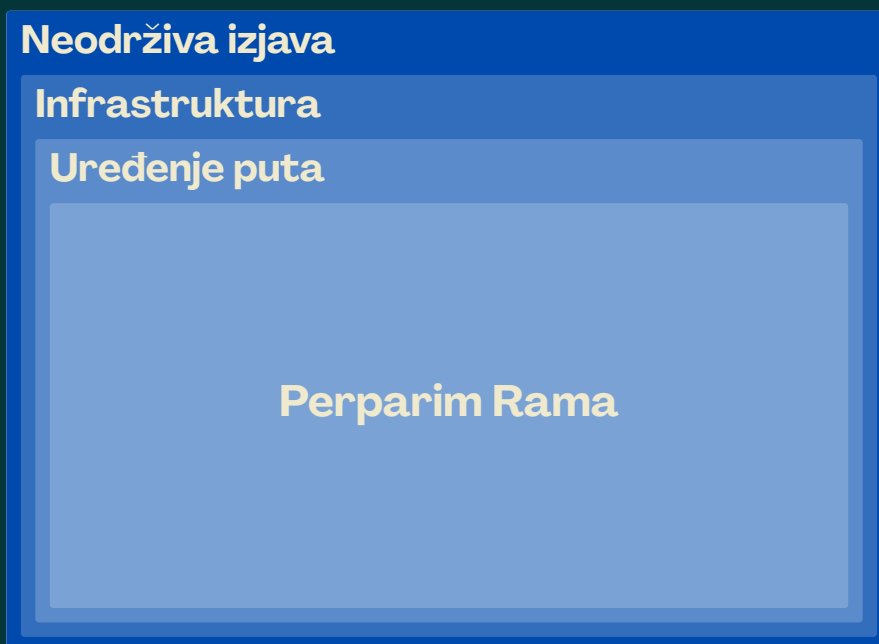
O svim ostalim ličnostima se po jednom govorilo u sadržajima lošeg informisanja objavljenim tokom februara.

Provera i procena iskaza

Hibrid.info, pored provere i analize medijskih tekstova, proverava i ocenjuje izjave visokih političkih i institucionalnih funkcionera, kao i ličnosti koje imaju uticaj u javnosti. Ocenjivanje ovih ličnosti, po metodologiji hibrid.info, vrši se u kategorijama autentičnosti, doslednosti i sadržaja obećanja.

**REANGIRANJE PROVERE I
PROCENE IZJAVA**

U okviru sadržaja praćenog tokom februara meseca hibrid.info je proverio i analizirao obećanje.

Gradonačelnik Prištine Perparim Rama objavio je (7. februara) projekat povezivanja Arberije sa Palatom omladine i hotelom Grand. Gradonačelnik Rama je u početnoj prezentaciji ovog projekta tokom predizborne kampanje 2021. godine obećao da će on biti realizovan unutar tri godine. Nakon istraživanja hibrid.info pronađene su razlike između projekta obećanog u kampanji za lokalne izbore 2021. godine i onog koji je predstavljen 7. februara.

Metodologija

Za izradu ovog izveštaja o monitoringu korišćene su kvantitativne i kvalitativne metode.

Što se tiče kvantitativnih metoda, prvo je bazu podataka kreirao ADS/hibrid.info kako bi se razmotrili i detaljno analizirali trendovi lošeg informisanja. Preko ove baze podataka, koju redovno održavaju i ažuriraju zaposleni ADS/hibrid.info, redovno se prate članci sa sadržajem lošeg informisanja. Odabir sadržaja lošeg informisanja za tretman zasniva se na važnosti, relevantnosti, viralnosti i kontekstu. Ovi kriterijumi se utvrđuju nakon praćenja od strane tima sa iskustvom u oblasti informisanja.

To znači da su svi članci objavljeni na platformi hibrid.info smešteni u bazu podataka i ona služi kao jedan od glavnih izvora za pripremu izveštaja o monitoringu. Pored toga, metodologija korišćena za analizu podataka predstavljenih u izveštaju o monitoringu omogućava filtriranje podataka na dnevnom, nedeljnom i mesečnom nivou iu pretežno kvantitativnom obliku kako bi se jasnije razumeo fenomen dezinformisanja analiziranih članaka za ovaj jednomesečni period praćenja prema različitim kategorijama procene.

Pored toga, još jedan važan izvor za ovaj izveštaj je metodologija ADS/hibrid.info (objavljena na sajtu hibrid.info) za borbu protiv informacionog poremećaja. Metodologiju, koja se prvenstveno zasniva na kvalitativnim metodama, razvilo je stručno osoblje ADS/hibrid.info i u skladu je sa najvišim međunarodnim standardima za proveru činjenica, odnosno prema smernicama Međunarodne mreže za proveru činjenica. (IFCN). ADS/hibrid.info je punopravni član ovog međunarodnog mehanizma - IFCN.

Ovaj izveštaj o monitoringu obuhvata period od 1. do 28. februara 2023. godine u kojem su se obradilo 60 sadržaja lošeg informisanja.

Ovaj kratki monitoring izveštaj predstavlja pregled jednomesečnog stanja informisanosti (dezinformacija) tokom februara 2024. godine prema podacima platforme za proveru činjenica – hibrid.info.

Na osnovu 60 sadržaja lošeg informisanja obrađenih tokom februara 2024. godine dominirali su clickbait članci (25 %), zatim dezinformacije (13 %) i manipulacija činjenicama (12 %). U slučajevima kada nemamo razvoj koji zauzima glavni fokus, u klasifikaciji sadržaja lošeg informisanja, kategorija clickbait članaka uglavnom u vezi sa tragičnim temama (smrt i ubistvo) vraća se na prvu poziciju Ovu kategoriju prate dezinformacije koje su objavljivane u vezi sa različitim političkim temama. Čak i sadržaji lošeg informisanja, koji su ocenjeni kao manipulacija činjenicama, a koji su rangirani na treće mesto, objavljeni su za različite političke teme.

Zaključak

Članci u okviru teme kao tragični slučajevi koji su se bavili smrću, ubistvima, nesrećama i katastrofama u različitim okolnostima ili čak različitim društvenim temama, za koje mesto događaja nije poznato u njihovim naslovima ili su naslovi namerno obmanjujući kako bi podstakli čitaoce da kliknu, a koji su uglavnom ocenjeni kao „clickbait” i objavljeni na informativnim portalima, su oni koji su preovladavali tokom meseca februara 2024. godine. Tokom ovog meseca objavljene su i neke dezinformacije u vezi sa odlukom CBK o dinaru, u okviru koje su objavljivane neke manipulacije činjenicama i dezinformacijama, a koje su objavljivane uglavnom u medijima, gde se tvrdilo da je Francuska odluku CBK nazvala provokacijom, da će Kosovo pretrpeti posledice nakon ove odluke, kao i Kurtijeva neizgovorena izjava „ja pitam Banku Kosova, a ne SAD“. Incidenti u srpskim naseljima su treća tema koja se najviše koristila za loše informisanje, pozivajući se na saopštenja Kancelarije za Kosovo u Vladi Srbije, koja nezvanično tvrdi da se ovi incidenti izvode u cilju proterivanja Srba sa njihovih naselja.

Što se tiče oblasti, tokom februara je preovladavala politika sa 27 %, zatim društvo sa 20 % i bezbednost sa 18 %. Značajan deo iz oblasti politike ocenjen je kao manipulacija činjenicama i dezinformacijama, koje su objavljene u medijima, dominirajući temom odluke CBK o dinaru, a zatim i nizom drugih tema iz politike. Dok iz oblasti društva objavljivane su dezinformacije, uključujući različite teme kao što su kosovska dijaspora, povećanje penzija, falsifikovanje valute od 2 evra, koje su

ocenjene kao obmana i neproveren sadržaj, a velika većina njih objavljeni su na društvenim medijima. Što se tiče oblasti bezbednosti, dezinformacije koje se odnose na ovu oblast objavljivane su u pravim medijima (8 %) i društvenim medijima (8 %), a neke od njih su ocenjene kao teorija zavere i lažne vesti u vezi sa incidentima u srpskim naseljima i dešavanjima na Severu.

Premijer Kosova Aljbin Kurti je ličnost o kojoj se najviše govorilo u kontekstu drugih ličnosti u vezi sa raznim političkim temama, uključujući dijalog između Kosova i Srbije, odluku CBK o dinaru, o njegovoj statui postavljenoj na privatnom posedu u jednom selu u Podujevu, itd. Predsednik Ukrajine Volodimir Zeleneski je druga ličnost o kojoj se govorilo u lažnom snimku gde se tvrdi da Zelenski pleše, kao i prenetom sadržaju satiričnog naloga na ime Zelenskog uz tvrdnju da je on izjavio da će se u Tirani razgovarati i o pitanju Kosova.

Što se tiče provere izjava i obećanja gradonačelnika Prištine Perparima Rame, u projektu koji povezuje Arberiju sa Palatom omladine i hotelom Grand uočene su razlike između projekta obećanog u kampanji za lokalne izbore 2021. godine i onog koji je predstavljen 7. februara 2024. godine.

HIBRIDO.INFO